

Maremma in etruščani

Maremma, ki je še pred stoletjem označevalo močvirnato in turobno opustelo ozemlje, nam danes priključuje v spomin živo zeleno barvo, vonj po borovih gozdičkih in sredozemskem grmičevju ter obmorskih gričih, po katerih so posejani stolpi, gradovi in očarljiva starodavna naselja, neobljudene plaže, neizmerne površine vinogradov, pa tudi zadovoljstvo, ki ga nudi dobro obložena miza. K neokrnjeni pokrajini je veliko prispevala dolga izolacija tega območja, sožitje med človekom in naravo, sedanost in preteklost, okolje in kultura se tu spajajo v enkraten vrtljak zgodovinskega vzdušja. Nepozaben vtis naredijo naselja na grohastih vzpetinah, ki kraljujejo nad okoliškimi griči, na vrhu pa hiše, ki so zgrajene na robu prepadov in gosto razvrščene druga ob drugo. Pod naseljenimi predeli se pogosto skrivajo podzemne jame, kolumbariji in rovi, ki so nekdanja bivališča spremenili v vinske kleti. Področje, kjer so trto gojili že v času Etruščanov, je danes domovina nekaterih najimenitnejših italijanskih vin, morellino, alicante, greco di tufo, cliegiole, trebbiano.

Maremma je globoko zaznamovana z dolinami, soteskami in globelmi, ki so nudile zavetje starodavnim naselbinam. Tudi Etruščani, ki so danes še vedno oviti v skrivnosti, so na tem koncu v tufu izkopavali bivališča in monumentalna grobišča ter ceste, kilometre dolge in tri metre široke hodnike s tudi pod dvajset metrov visokimi stenami. Ta že od pamtiveka povezujejo troje dragocenih naselij, mogočni Pitigliano, srednjeveški Sorano in osamljeno arhitektonsko čudo iz tufa, Sovano.

torek: 19.4.2022: Ljubljana – Bologna: 380 km

Odhod ob 9h, ob 16h smo že parkirani na poznanem parkirišču na Via di Salicetto, kot vedno obisk mesta po čudovitih arkadah do katedrale San Petronio, nato v živahno četrt ribarnic, trgovin in gostiln na kozarček rdečega, domače salame, pršuta in sirov. Nazaj, mimo avtomatov s konopljinimi izdelki, na miren spanec.

spanje: P via Salicetto, 44.51250, 11.35055, ponoči brezplačno.

sreda: Voltera, Massa Maritima, Grosseto: 320 km

Dopoldne odhod proti jugu, mimo Firenc in po regionalni cesti v Val d'Elsa, kjer domuje veliko proizvajalcev italijanskih avtomobov. Pod San Gimignano naprej v nekaj km oddaljeno Voltero, obzidano mesto, nekdanj pomembno etruščansko središče, kjer se po širokih kamnitih stopnicah povzpneva v mesto. Oglemda si glavni trg dei Priori s palačo in mestno hišo, stolnico, krstilnico, Medičejsko palačo, etruščansko ozidje z dobro ohranjenimi vhodnimi vrati. Ob 14h nadaljujewa do Massa Maritima, kjer se za naju prične Maremma.

Na trgu naju pričaka osrednji trg z mogočno stolnico, ki se blešči v popoldanskem soncu. Nedaleč stran zavijeva v najino prvo kantino, Moris, kjer naju spoznajo z lokalnim vinom avoltore. Ob 18h nadaljujeva v eno uro oddaljen Grosseto, kjer ujameva zaprtje trgovin in izpraznjeno parkirišče ob mestnem obzidju. Kratek obhod mesta in koristno nabiranje informacij o vinotekah, hrani in zgodovini v lokalnih kafičih.

spanje: Grosseto, P 42.76255, 11.11582, 0,60 eur/h do 20h

četrtek: Scanciano, Magliano, Talamone, Fonteblanda: 94 km

Zjutraj polno parkirišče, zato hiter ogled mesta in ob 12h nadaljevanje poti do Scanciana, kjer je doma trs morellino. Z vinom se seznaniva v lokalni vinoteki, kjer nam priporočajo obisk vinske kleti Mantellassi. Klet je nova, moderna, na P pred njo kar nekaj nobel avtomobilov. Prijazni degustatorji naju počasi peljejo čez skrivnosti njihovih vinogradov in kleti. S primerno obteženim bunkerjem se podava naprej čez brezmejne zelene površine in osamljene pašnike v notranjost dežele, do z obzidjem obdanega Magliana, kjer porabiva kar nekaj časa od spodnjega P do srednjeveškega mesta. Med sprehodom naju ujamejo prve dežne kaplje, zato spustiva planirano Saturnio in se usmeriva nazaj proti morju do mesta Talamone na krajši sprehod. Pred večer se prestaviva nekaj km južneje do prijetnega kraja Fonteblanda, kjer najdeva lep nočni kotiček.

spanje: Fonteblanda, P 42.56465, 11.16697, brezplačno

petek: Porto Santo Stefano, Monte Argentario, Orbetello, Porto Ercole: 170 km

Zjutraj premik do rta Monte Argentario. Parkirava v mestu Santo Stefano in se sprehodiva po tem ribiškem mestu, ki je pred leti doživel pravo odisejado turistov, saj je tu odhodna luka za otok Giglio, kjer je nasedla križarka Costa Concordia. Zaradi nestabilnega vremena se za planirani kolesarski obisk otoka ne odločiva, pač pa se podava po obalni cesti proti kraju Porto Ercole. Pred nama se vrstijo plaža za plažo, zalivi in zalivčki, veličastne skale, bujno zelenje, tu in tam tudi kak nasad trte ansonica. Zalivi tega rta so od nekdaj privabljali pomorska ljudstva in prebivalce večjih civilizacij, ki so se tu naseljevali. Feničani, Etruščani, Rimljani in Španci so za seboj pustili sledove, ki so vidni še danes. Cesta, ki je kasneje iz asfalta prešla v makadam, je imela tu in tam oznako, da je zgrajena iz privatnih sredstev in njim tudi namenjena, vendar v tem času prazna in brez prometa. Pač pa iz km v km bolj razbrazdana in težje prevozna, zato se vrneva nazaj do mesta Orbetello, zgrajenega sredi lagune, ki ga razmejujeta sipini Gianella in Feniglia, peščena pasova, ki povezujeta vzpetino s kopnim. Proti večeru se prestaviva v camp v bližini, kjer je že parkirano nekaj avtodomov, saj so kampi v tem času pogosto še zaprti. Po ogledu se odločiva za večerjo in kozarček v restavraciji kampa, ki pa je bolj prazna, tudi pica bolj prazna, naročila sva pivo, da z vinom ne bi bilo isto.

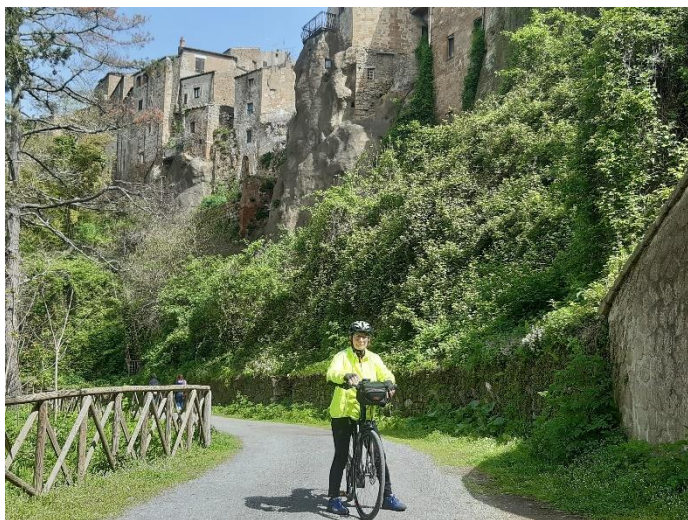
spanje: Porto Ercole, Camp Club del sole, ACSI 20 eur

sobota: Sorano, kolo do Pitigliano: 66 km, kolo 20 km

Zjutraj opraviva veliki higienski servis in nazaj med Etruščane do Sorano, kjer parkirava na obrobju mesta. Smo na območju z veliko najdb starodavne civilizacije in jamskih cest, ki so nekdaj povezovala naselja na območju. Sorano je kraj z zapletenim spletom srednjeveških cest in hiš, ki se zdijo, da kukajo iz skale, veliko od njih pa je bilo dejansko izkopanih v pečine. Zato mestu pravijo tudi mati Toskane. Po prvem ogledu mesta še na kolo in kratek obvoz pod in okoli mesta, zatem pa po deželni cesti proti Pitiglianu. Ob cesti, ki pelje čez gričevje Fiora, se izmenjujejo vinogradi in oljčni nasadi, pa spet doline izdolbene v tufu, vmes pa graščine ali manjši gradovi in utrjena naselja po vrhu gričev. Po nekaj km se pred nama prikaže

Pitigliano, najmarkantnejše mesto pokrajine. Mehke vijuge pokrajine se prelamljajo v hiše, ki rastejo naravnost iz skale, od katere se tudi po barvi ne razlikujejo. Na vrhu ob vhodu kraljuje obokan akvadukt iz 16. stoletja in mogočna palača grofov Orsini. Sprehodiva se po srednjeveškem naselju, ki se vzpenja po terasah, ki jih povezujejo ozke ceste in vijugaste uličice do geta, pod njim v tufu še do podzemnega mesta, danes spremenjenega v kleti, kjer lahko degustiramo vina zadružne kleti. Po dolgem pohajkovanju povratek v Sorano, kjer naju čaka fešta pomladi, štanti z lokalnimi izdelki ter kantine z vinom, fiorentinci in glasbo.

nedelja: kolo Vitozza, Sovana, Manziano: 33 km, kolo 24 km

Zjutraj ponoven ogled mesta, zatem ponovno na kolo in do izgubljenega mesta pri Vitozzi, na dolg sprehod mimo votlin izkopanih v tufu. Naselbina je sestavljena iz preko 200 jam, uporabljenih kod bivališča ali samo kot štale, bivalni deli obrnjeni proti soncu in razpoznavni tudi po izkopaninah, ročnih izdelkih, keramiki, orodju, stojalih in drugem. Počasi si ogledujeva jamo za jamo, nekatere so bile naseljene do leta 1783. Po ogledih na izhodišče in z AD do Sovane. V mesto prideva ob siesti, katedrala je že zaprta, lokali zasedeni z avtobusnimi turisti. Hiter ogled mesta, nato naju dež prepodi na P arheološkega parka (42.65825, 11.63540) Po kosilu se premakneva do Manciana, kjer se utaboriva in čakava na boljše vreme, ki ga napovedujejo.

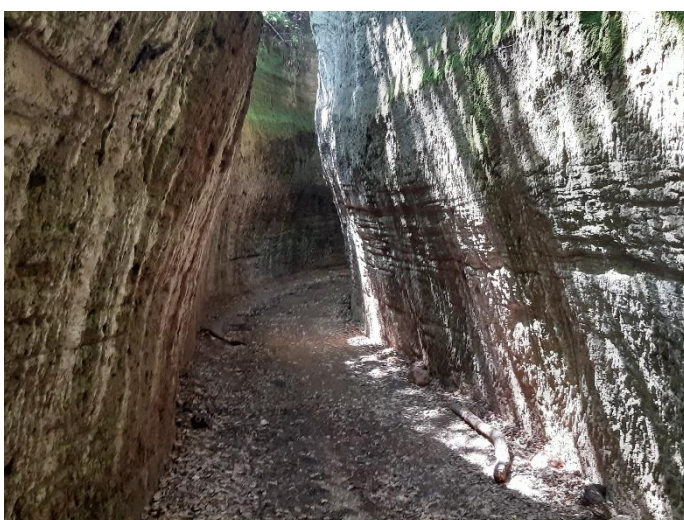
spanje: Manciano, P 42.58784, 11.52082, brezplačno

ponedeljek, 25.5.2022: Saturnia, Sovana, Bolsena: 83 km

Zjutraj sonce in na ogled simpatičnega mesta, po hribu navzgor do gradu, ki nudi zanimiv muzej, predvsem pa je čudovit razgled na okolico z najvišjega stolpa. In ker vreme vabi, se vrneva do termalnega kopališča Saturnija, kjer parkirava na ogromen pza, ki gosti nekatere obiskovalce tudi po teden in več (42.65583, 11.50631 – 8 eur/4ure). S kolesi se zapeljeva 1 km do tega obleganega čuda, ki sva ga, kljub pomislekom zaradi gneče, tudi sprobala. Voda je prijetno topla, manjši slapovi iz lagune v laguno masirajo oboleli vrat in ramena. Po eni uri se vrneva, malo poklepetava s sosedi iz Slovenije, nato nazaj do nekropole v Sovani. Mesto, prvič omenjeno v 7 st. kot del diocesianskih mest med Sovano in Castrom, pod Aldobrandeschi so dolgo obvladovali področje, po vojnah z Orvietom in Sienco pa je postalo nevarno in opuščeno. Danes je tu arheološki park, mesto tufov, kjer nadaljujejo izkopavanja na tem bogatem področju. Tu so trgi, cerkve, obzidje posvečeno sv. Petru in sv. Marku, razni bivalni in verski kompleksi, povezani s podzemnimi hodniki.

Vmes so razstavljeni kamniti okraski in ostanki stavb od srednjega veka do renesance. Po Via Cava še do grobnice Hildebranda, levje grobnice, grobnice krilatega hudiča, grobnice tajfuna, pokveke in drugih od 3. stol BC naprej. Po štiriurnem obhodu in poznem kosilu nadaljujete do Bolsene, kjer se namestite na veliko parkirišče. Pred večerom še na hiter ogled mesta, zatem pa na klet s parom iz Slovenije v bližnji camp.

spanje: Lago di Bolsena, P 42.63848, 11.98518, 10 eur/24 ur

torek: kolo Civita di Bagnoregio: 31 km

Zjutraj na kolo in v 15 km oddaljeno mesto na klifu, Civita di Bagnoregio. Počasi se peljeva čez zanimivo pokrajino, kjer se pozna, da smo že v notranjosti. Pripeljeva do Bagnoregia in čez mesto do razgledišča na Civito, kjer se odpre pogled na to remek delo narave in ljudi. Po novem mostu se povzpneva do vrha, kjer občudujeta razgled na tufasto kredasto pokrajino, ki sega čez planoto. Pohajkujeva po mestu, posedeva na dveh ali treh mestih na kavo in kozarček lokalnega, opazujeva skupine turistov, ki več ali manj nakupujejo spominke. Popoldne se vrneva po drugi poti nazaj do Bolsene, kjer počivava še eno noč.

Spanje Lago di Bolsena

sreda: Montefiascone, kolo Marta, Capodimonte, lungolago: 21 km, kolo 30 km

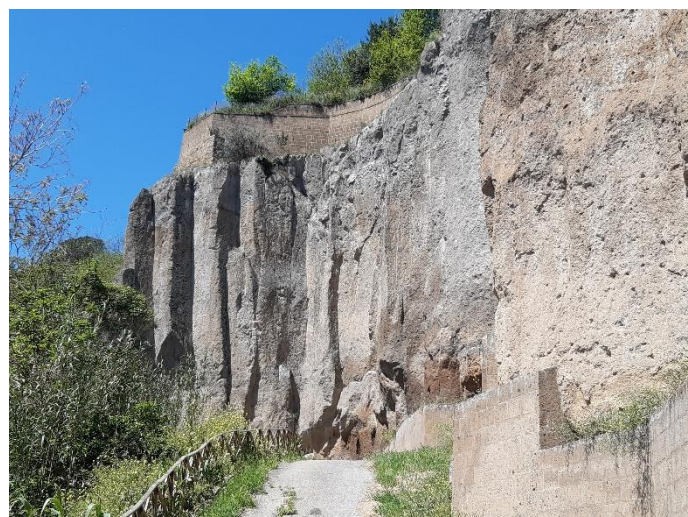
Zjutraj se premakneva dalje proti jezeru do mesta Montefiascone, do pza ob vinski kleti, ki kompletno uslugo nudi celo brezplačno. Pza je temu primerno skoraj zapolnjen, nekateri Italijani že kažejo znake dolgotrajnega kampiranja. Po prvem ogledu in nabiranju informacij v prodajalni kleti, se podava v hrib na obisk mesta do bazilike, ki pa je, kot se pogosto primeri, od zunaj lepša kot znotraj. Po povratku nakupiva vino, sir in mesnine, nato se s kolesi zapeljeva po hribu navzdol do jezera, mest Marta in Capodimonte, nato ob obali nazaj mimo kopališč in restavracij, ki že nakazujejo poletno turistično gnečo. Potepava se dobrih pet ur, zvečer ponovno v mesto na nočni obisk in na kozarček v enega redkih odprtih kafičev.

Spanje: PZA Montefiascone, 42.63615, 12.03245, brezplačno

četrtek: Orvieto: 28 km

Počasi zaključujeva s potepanjem po arheoloških parkih, za dan ustaviva še v enem najlepših mest srednje Italije, mestu na tufu in iz tufa, mestu z eno najlepših renesančnih cerkva, Orvietu. Parkirava na PZA pod mestom, med železniškima progama proti Rimu, kjer drvi vlaki vsakih par minut. Z vzpenjačo se dvigneva do srednjega mesta, nato na dolg sprehod pod tufi okoli in končno v mesto z druge strani. Pozna se, da je mesto večje in turistično, restavracije so polne, gostinska in trgovska ponudba pestrejša. Po ozkih ulicah se pride na osrednji trg, kjer navduši pogled na katedralo, ki se prikaže izza ozkih ulic. Občudovanje bogate poslikave in kipov na zunanji fasadi vzame dobri dve uri, nato ponovno v živahno mesto, v vaško trgovino na porketo, pirček, mimo vodnjakov v podzemno mesto, kjer so domačini iz stanovanj uredili prave muzeje.

Utrujene noge odsvetujejo ponovni večerni obisk mesta, na srečo tudi vlaki od 22 ure do jutra ne vozijo več.
spanje: Orvieto, PZA Battistelli, 42.72565, 12.12891, 20 eur, kpl oskrba, wc, kopalnica

petek: Orvieto, San Quirico: 82 km, kolo 24 km

Z Orvietom sva se poslovila od Etruščanov in se počasi vračava domov. Najprej preko San Quirica, ki je pred leti navduševal s svojo podobo, malimi dobrimi restavracijami in izvrstnim vinom. Parkirava na poznani P in s kolesi nazaj na občudovanje doline Orcia, do cipres San Quirica, eni najbolj fotografiranih vedut južne Toskane (43.06271, 11.55892). Zvečer v gostilno Oseno na dobrega fiorentinca in litrček rosso di Montalchino, nato še na daljši nočni obhod mesta, da se želodčki malo umirijo in pripravijo na spanje.

spanje: San Quirico, PZA 43.05595, 11.60697, 10 eur

sobota: Modena: 364 km

Zjutraj se slišimo z Rikotom, Alenko in družino, ki se vračajo z drugega dela Toscanne, zato se dogovorimo za srečanje v Modeni. Mesto je znano predvsem po avtomobilski industriji (tu so Lamborghini, Ferrari, De Tomaso, Maserati), po univerzi, ustanovljeni leta 1.175, po knjižnici Estense, stolnici, stolpu Ghirlandina, pa seveda po balzamičnem kisu, pršutih, sirih, ki nas potegnejo na pokrito tržnico zraven Piazza grande. Proti večeru se vrnemo na parkirišče na dolg klepet in okušanje kupljenih dobrot do poznih nočnih ur.

Spanje: Modena P 44.6532, 10.91001, brezplačno

nedelja: Chioggia, Ljubljana: 462 km

Zjutraj nas prebudijo podgance, ki so se mirno sprehajale pod našimi hiškami. Po hitrem pregledu oddrvimo proti domu, med potjo se dogovorimo, da zavijemo še v Chioggia na preizkušeno dobro kosilo s školjkami in ribami. Parkiramo na P pri polno zasedenem PZA Lusenzo (45.20790, 12.27694), po kosilu na kratek sprehod do Ponte di Vigo po kar dobro nagnetenem Corsu. Pred večerom domov, kamor prispemo ob 22h.

Prevozila sva 1.940 km, bilo je lepo in okusno.